

GENERALDIREKTORATET FÖR INTERN POLITIK
UTREDNINGSAVDELNING B: STRUKTUR- OCH
SAMMANHÅLLNINGSPOLITIK
KULTUR OCH UTBILDNING

ANALYS FÖR UTSKOTTET FÖR KULTUR OCH UTBILDNING – VUXENUTBILDNING OCH ÖPPNA LÄRRESURSER

SAMMANFATTNING OCH KOMMENTARER

Sammanfattning

I denna studie analyseras den nuvarande användningen av öppna läresurser inom vuxenutbildningen. Möjligheterna utvärderas och politiska åtgärder rekommenderas, med hänsyn till kommissionens politiska ramar. Studien omfattar nya analyser av fler än tolv medlemsstater och bygger på en sammanställning av befintliga forskningsresultat från en rad projekt, däribland Poerup (strategier för användning av öppna läresurser) och en studie genomförd för gemensamma forskningscentrumet från 2014–2015 om delade öppna läresurser samt två senare studier för forskningscentrumet och handlingsprogrammet för livslångt lärande.

Detta dokument har beställts av Europaparlamentets utskott för kultur och utbildning.

FÖRFATTARE

Sero Consulting Ltd, UK: Paul Bacsich, med ytterligare bidrag av Giles Pepler, Sara Frank Bristow, Ebba Ossiannilsson, Alistair Creelman, Eva Szalma och Ilmars Slaidins

ANSVARIG HANDLÄGGARE

Miklos Gyoerffi
Utredningsavdelning B: Struktur- och sammanhållningspolitik
Europaparlamentet
B-1047 Bryssel
E-post: poldep-cohesion@europarl.europa.eu

REDAKTIONELLT STÖD

Lyna Pärt

SPRÅKVERSIONER

Original: EN.

OM UTGIVAREN

Du kan kontakta utredningsavdelningen eller prenumerera på det månatliga nyhetsbrevet genom att skriva till: poldep-cohesion@europarl.europa.eu

Manuskript klara i september, 2015.

© Europeiska unionen, 2015.

Detta dokument finns tillgängligt på Internet på:
<http://www.europarl.europa.eu/supporting-analyses>

ANSVARSFRI SKRIVNING

De åsikter som framförs i texten är upphovsmännens och utgör inte nödvändigtvis Europaparlamentets officiella ståndpunkt.

Återgivning eller översättning för icke-kommersiellt bruk är tillåtet, under förutsättning att källan anges och att utgivaren meddelas i förväg och får en skriftlig kopia.

SAMMANFATTNING OCH KOMMENTARER

Allmänt

Vuxenutbildning är en mycket viktig fråga för EU. Det är oroande att en av fem vuxna har begränsad läskunnighet och räkneförmåga, att en av fyra endast har avslutad grundskoleutbildning och att en av tre har mycket begränsade eller inga digitala färdigheter. Det sker stadiga framsteg, men mycket återstår att göra.

Trots lågkonjunkturen har användningen av öppna lärresurser utvecklats snabbt i Europa. Några medlemsstater har blivit ledande inom öppen undervisning. Det står klart att de öppna lärresurserna har många fördelar, på längre sikt bland annat möjligheten att effektivisera utbildningen och begränsa kostnaderna.

Studien handlar om öppna lärresurser inom vuxenutbildningen. Den senaste synen på vuxenutbildning mer generellt finns i Eurydice-nätverkets rapport från februari 2015, *Adult Education and Training in Europe: Widening Access to Learning Opportunities*.

Struktur

Studien är uppdelad i fem kapitel.

Kapitel 1 innehåller en kortfattad introduktion.

I kapitel 2 ges den politiska bakgrunden.

I kapitel 3 beskrivs analysplanen. De två allmänna frågeställningarna upprepas: 1) de öppna lärresursernas tillgänglighet/genomförbarhet inom vuxenutbildningen, och 2) åtgärder som kan vidtas för att öka tillgängligheten/genomförbarheten. Åtta specifika frågor tas också upp. Kapitlet avslutas med en strukturell beskrivning av vuxenutbildningssektorn och en kort sammanfattning av Unescos definition av öppna lärresurser.

Kapitel 4 är ett långt kapitel med detaljerade svar på de flesta av frågorna. En av frågorna behandlas endast i förbigående (om öppna lärresurser till stöd för kunskapsbasen), eftersom den betraktas som marginell, och en del av en annan fråga (om politiska verktyg) hänskjuts till kapitlet om politik (kapitel 5). I övrigt tas frågorna upp som de är. För att skapa en röd tråd används dock ett system för riktmärkning och förändringsledning enligt MIT90-modellen för att koppla frågorna till tio strategiska ämnesområden. Svaren innehåller ingående information om kvalitet, kostnad, licensiering (Creative Commons rekommenderas), erkännande av informellt lärande och utbildningsanstaltens nya funktion. I slutet av kapitlet behandlas hindren för öppna lärresurser, storskaliga öppna nätkurser och andra typer av flexibelt lärande, som en övergång till kapitlet om politik. Ett genomgående tema i hela kapitlet är vad utbildningsanstalterna måste förändra för att hantera de nya utmaningarna med öppna lärresurser inom vuxenutbildningen. Personalens och de studerandes kompetens (och attityder), som är två av de centrala riktmärkesområdena, behandlas ur olika aspekter.

I kapitel 5 integreras svaren på frågorna i kapitel 4 med det pågående politiska arbete som rör öppna lärresurser, öppen undervisning och flexibelt lärande, för att skapa en policysammanställning. De 13 uppmaningarna i rådets resolution om en förnyad europeisk agenda för vuxenlärande anpassas till öppna lärresurser och Poerups tidigare separata policydokument om högre utbildning och yrkesutbildning integreras i en ny sammanställning som anpassas direkt till vuxenutbildningen. I det följande avsnittet behandlas sektorerna för icke-formellt och informellt lärande. I ett slutavsnitt

rekommenderas en länk mellan dessa genom portar för erkännande av kvalifikationer (Accreditation Gateways), på grundval av befintliga initiativ för erkännande av tidigare lärande (inom högre utbildning) och gemensamma kontaktpunkter inom yrkesutbildning och vuxenutbildning.

Studien avslutas med några tack till dem som bidragit, följt av en ordlista (med över 80 poster) och en uttömmande litteraturförteckning (med över 410 poster) över använda skrifter och rapporter. Litteraturförteckningen är inriktad på sakkunnigbedömd forskning och officiella rapporter (Eurydice, Eurostat, OECD, Unesco osv.), men evidensbasen är så föränderlig och fragmenterad att även flera mer tillfälliga källor av lägre kvalitet behövde användas, jämte ett växande antal policydokument från Europaparlamentet samt från kommissionen och dess byråer.

Huvudresultat i kapitel 4: frågorna och svaren på dem

När det gäller öppna lärresurser inom vuxenutbildningen är underlaget tillräckligt för att slutsatser ska kunna dras. Vissa slutsatser är dock preliminära, och för andra är evidensbasen (särskilt när det gäller fallstudier) svag.

Frågan om öppna lärresurser behandlas bäst inom ramen för den större frågan om bruket av informations- och kommunikationsteknik inom vuxenutbildningen.

Enligt oss är problemen med kvalitet och erkännande möjliga att lösa, men vi uppmanar de europeiska och nationella myndigheterna att påskynda arbetet med dessa lösningar.

Enligt oss är också problemet med erkännande av tidigare lärande möjligt att lösa, men kräver en särskild insats och snabbare framsteg inom den europeiska referensramen för kvalifikationer för livslångt lärande (EQF), det europeiska systemet för överföring av studiemeriter (ECTS) och överföring av studiemeriter generellt.

De eftersträvade besparingarna är möjliga att uppnå, men underlaget i form av fallstudier är begränsat. Dessutom är besparingar endast möjliga om utbildningssystemet förändras, vilket kan bli en utmaning i vissa medlemsstater, eftersom det inkräktar på utbildningsanstaltens eller lärarnas roll. Kompromisser kommer att krävas. Mindre stater, och små autonoma regioner inom stater (särskilt de som har egna språk), kan ha svårt att gå med på sådana kompromisser.

En rad åtgärder är också möjliga genom bilateralt eller språkspecifikt multilateralt samarbete mellan medlemsstater.

Huvudresultat i kapitel 5: rekommendationer och politik

Kvalitet och erkännande

- De nationella kvalitetssäkringsmyndigheterna bör med stöd av den europeiska sammanslutningen för kvalitetssäkring i den högre utbildningen och den europeiska referensramen för kvalitetssäkring av yrkesutbildning utveckla sin förståelse av nya lärandeformer (internetbaserad utbildning, distansundervisning, öppna lärresurser och storskaliga öppna nätkurser) och undanröja förutfattade och icke faktabaserade negativa uppfattningar om dessa nya former.
- Kommissionen och de nationella och internationella myndigheter som utvecklar det europeiska området för högre utbildning och det europeiska området för färdigheter och kvalifikationer bör inrikta sig på att minska de rättsliga hindren för nya lärandeformer som inte bygger på studietid.

- Medlemsstaterna bör i högre grad uppmuntra anordnare av högre utbildning och yrkesutbildning att förbättra och formalisera sin verksamhet för erkännande av tidigare lärande.
- Större medlemsstater bör inrätta erkännandeorgan för öppen utbildning (Open Accreditor) för erkännande av studenters kvalifikationer för högre utbildning och en parallell modell, kanske via gemensamma kontaktpunkter, för erkännande av yrkesutbildningskompetens.

Personalutveckling

- Medlemsstaterna bör med hjälp av kommissionen främja utvecklingen av grundläggande och kontinuerlig fortbildningsprogram på nätet för lärare/utbildare/föreläsare. Dessa bör vara inriktade på internetbaserad utbildning och immateriell äganderätt.
- Medlemsstaterna bör överväga införandet av premiesystem för lärare/utbildare/föreläsare som deltar i internetbaserad fortbildning för att utveckla sina pedagogiska färdigheter, bland annat när det gäller internetbaserat lärande.

Öppna lärresurser och immateriell äganderätt

- Kommissionen och medlemsstaterna bör anta och rekommendera en Creative Commons-licens som ska fungera som standard för allt öppet utbildnings- och yrkesutbildningsmaterial som de bidrar till finansieringen av.
- Medlemsstaterna bör gradvis avveckla användningen av den icke-kommersiella klausulen avseende innehåll.

Kostnadsberäkning och annan analys

- Medlemsstaterna bör noggrant undersöka kostnadsbasen för universitetsundervisning och yrkesutbildning och överväga fördelarna med olika finansieringssätt för sina utbildningsanstalter.

Fokus på de studerande

- Medlemsstaterna bör (inom ramen för sina egna utbildningsmål) för vuxenstuderande främja tillgången till och tillgängligheten hos de öppna lärresurser som skapats genom deras respektive kultursektors- och skolprogram.
- Det bör anslås särskilda medel till uppbyggnaden av öppna lärresurser inom ämnesområden som är viktiga för vuxna. Det vore önskvärt att utforma materialet för både självständiga och vägleda självstudier (inom både den formella och informella sektorn) och som resurser till stöd för dem som undervisar i sådana kurser. På detta sätt ger investeringen bästa möjliga avkastning. Utöver vanlig text bör materialet även innehålla audiovisuella inslag och, för svåra begrepp, interaktiva komponenter och frågesporter. I viss mån undanröjer detta de eventuella hindren när det gäller textstudier för personer med otillräcklig läskunnighet på det/de nationella språket/-n.

Finansiering

- De knappa anslagen till stöd för vuxenstuderande bör i större utsträckning användas på ett resultatbaserat sätt för att genom den europeiska referensramen för kvalifikationer för livslångt lärande belöna vuxenstuderande som gör framsteg. Portarna för erkännande av kvalifikationer (de gemensamma kontaktpunkterna) skulle kunna fylla en central funktion i denna process. För att detta ska fungera på ett bra sätt står det klart att den europeiska referensramen för kvalifikationer för livslångt lärande måste utvecklas och spridas i större utsträckning.